

Жаҳонлик Сўз

1991 йил 1 январдан
чиқа бошлаган

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

13 октябрь, жума, 1995 йил
Сотувда эркин нархда. № 199 (1201)

Ишонч Ёрлиғи Топширилди

СУРАТДА: ишонч ёрлиғини топшириш пайти. Р. ШАГАЕВ (ЎЗА) тасвирга олган.

12 октябрь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримовга Америка Қўшма Штатларининг мамлакатимиздаги Фавкуллда ва Мухтор элчиси этиб тайинланган Стенли Туэмлер Эскудеро ишонч ёрлиғини топширди.

Элчи Стенли Туэмлер Эскудеро Президент Ислам Каримовнинг Ўзбекистонда бозор иқтисодий, муносабатларини шакллантиришдаги оқилона сиёсати мамлакат-

ларимизнинг сиёсий ва иқтисодий соҳалардаги алоқаларини раванқ топтириш борасида фойдаланиш мумкин бўлган талай имкониятлар мавжудлигини таъкидлади. Мамлакатимиз раҳбари элчининг масъулияти ва шарафли вазифани адо этишида муваффақият тилади. Ишонч ёрлиғини топшириш маросимида Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазирлиги раҳбари Р. Шагаев (ЎЗА) тасвирга олган.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИНING ҚАРОРИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФУҚАРОЛИК КОДЕКСИНИНГ БИРИНЧИ ҚИСМИ ЛОЙИХАСИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг биринчи қисми лойиҳаси биринчи ўқишда маъқуллансин.
2. Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг биринчи қисми лойиҳаси халқ муҳокамаси учун «Ҳаёт ва қонун» журналида эълон қилинсин.
3. Олий Мажлиснинг Қонунчилик ва суд-ҳуқуқ масалалари, Иқтисодий ислохотлар ва тадбиркорликни ривожлантириш, Бюджет, банк ва молия масалалари қўмиталари Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги билан ҳамкорликда тушган тақлифларни умуллаштириш ҳамда маромига етказилган Фуқаролик кодекси биринчи қисмининг лойиҳасини Олий Мажлис муҳокамасига киритсинлар.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Раиси Э. ХАЛИЛОВ.

Тошкент шаҳри,
1995 йил 30 август.

БИТИМ ИМЗОЛАЙДИ

12 октябрь куни Вазирлар Маҳкамасида Ўзбекистон Республикаси билан Германия Федератив Республикаси ўртасида молиявий ҳамкорлик тўғрисидаги ҳуқуқатлараро битимни имзолаш маросими бўлди.

Битимни Ўзбекистон ҳуқуқати номидан республика Бош вазири уринбосари Уткир Султонов, Германия ҳуқуқати номидан Германиянинг Ўзбекистондаги Фавкуллда ва Мухтор элчиси доктор Карл Хайнц Куна

имзолади.

Ҳужжатда Германия ҳуқуқатининг Ўзбекистонга 47,7 миллион немис маркаси миқдорда имтиёзли кредит бериши кўзда тутилган. Ушбу кредит Ўзбекистондаги фуқаро авиацияси хизматини янада такомиллаштириш, қишлоқ хўжалигини замонавий техника билан таъминлаш ва бу соҳа корхоналарини ривожлантиришга сарфланади. (ЎЗА).

БОЛАЛАРНИНГ ДЎСТИ ВА МАСЛАҲАТГУЙИ

Ўзбекистон халқ ёзувчиси, болаларнинг сеvimли адаби ҳақими Назир 80 ёшга тулди. Шу муносабат билан республика Ўқитувчилар уйида 12 октябрь куни тантанали кеча бўлиб ўтди.

Мамлакатимиз раҳбари Ислам Каримов Фармонига биноан кўп йиллик ҳалол меҳнати, болалар адабиётини ривожлантиришга қўшган салмоқли ҳиссаси учун Ҳақим Назир Ўзбекистон Республикасининг Фахрий ёрлиғи билан тақдирланган эди. Пре-

зидентнинг Давлат маслаҳатчиси Х. Жураев ёзувчига ана шу юксак муқофотни топширди.

Маросимда сўзга чиққанлар Ҳақим Назирнинг серқирра ижоди ҳақда, унинг асарлари болаларнинг доно маслаҳатгуи ва дўстига айланиб қолгани тўғрисида гапирдилар.

Кеча санъаткорлар ва ёш ижрочиларнинг концерти билан яқунланди. (ЎЗА).

КАСАЛЛИКЛАРНИНГ ОЛДИ ОЛИНСИН

11 октябрь куни Вазирлар Маҳкамасида республика эпидемиология қарши фавкуллда комиссиясининг йиғилиши бўлди. Йиғилишда вазирлик ва идораларнинг раҳбарлари, республика вилотлари ҳокимларининг уринбосарлари тақдир қилинган эди. Давлатимиз ҳудудига санитария муҳофазасини қўйишнинг масалалари, вабо ва бошқа ўткир юқумли касалликларнинг тарқалишига йўл қўймаликка қаратилган чора-тадбирлар куриб чиқилди. Йиғилишни Бош вазирнинг биринчи уринбосари И. Журабеков бошқарди.

Соғлиқни сақлаш вазирининг уринбосари, республика бош давлат санитар-эпидемиология маркази директори Б. Ниёматовнинг аҳолининг ичак касалликлари билан оғриши ва бу касалликларни даволашнинг аҳоли ҳақидаги қўйишоти тингланган. Республикада эпидемиологик вазир устидан умуман назорат қилиб турилгани қайд этилди.

Шу билан бирга сўзга чиққанлар маҳаллий бошқаруш органларининг шаҳарлар ва аҳоли пунктларида санитария тартибин урнатиб бунча амалга оширилаётган ишларини кескин танқид қилдилар. Турар жой манзеллари, айниқса, марказдан узоқдаги жойларда чиқиндилар тўпланиб қолмоқда, ахлит ўз нақтида ташиб кетилмайди. Кўп қанчалик уларнинг аниқгина қисмида юқори қаватларга иссиқ суи чиқмайди.

Комиссия зарур санитария тартибин урнатилиши таъминлаш бўйича шойишлик чора-тадбирлар курилиши, чегаралай кесилиш жойларда, кузи далай иллар пайтида тиббий санитария назорати кучайтирилиши, ичимлик сувини зарарланганлигини ва бозорларда сотилаётган маҳсулотлар сифатини текшириш янада яқин йўлга қўйилиши зарур, деган хулосага келди. Ҳар ойда давлат ва жамоат таъхиротлари куч билан «Санитария тозалани куналари» ўтказиш белгиленди.

Йиғилишда республика Бош вазирининг уринбосари С. Саидқосимов иштирок этди. (ЎЗА).

ҲАМКОРЛИКНИ ЧУҚУРЛАШТИРИШ ЙЎЛИДАН

10-11 октябрь кунлари Тожикистон Республикаси Бош вазирининг биринчи уринбосари М. Убайдуллоев бошлиқ шу давлат ҳуқуқат делегацияси Ўзбекистонда бўлди. Вазирлар Маҳкамасида, Ташқи ишлар вазирлигида бўлган муносабат пайтида иккала мамлакат ўртасидаги ҳар томонлама муносабатларни янада ривожлантириш масалалари муҳокама қилинди. Узаро фойдали иқтисодий ҳамкорликни кенгайтириш, мулкчиликнинг барча шаклларидаги ҳўжалик субъектлари ўртасида тўғридан-тўғри алоқалар урнатилиш учун мақбул шарт-шароитлар яратиш бўйича чора-тадбирлар белгиланди.

Томонлар минтақавий хавфсизликни мустақамлаш муаммолари, Тожикистонда тезроқ тинчлик урнатиш мақсадида тожикистон мулоқотни таъминлаш бўйича биргаликда қилинадиган ҳаракатларни муҳокама этдилар.

Ташриф натижаларини бўйича Ўзбекистон Республикаси ва Тожикистон Республикаси ўртасида муносабатларни янада чуқурлаштириш ҳақидаги меморандум имзоланди. Меморандумни Ўзбекистон томонидан — Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи уринбосари И. Журабеков, Тожикистон томонидан М. Убайдуллоев имзоладилар. (ЎЗА).

ЎЗБЕКИСТОН ВА ТОЖИКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ЎРТАСИДАГИ МУНОСАБАТЛАРНИ ЯНАДА ЧУҚУРЛАШТИРИШ ҲАҚИДА МЕМОРАНДУМ

Ўзбекистон Республикаси ҳуқуқати ва Тожикистон Республикаси ҳуқуқати (бундан бун томонлар деб юрилади).

Ўзбекистон ва Тожикистон ўртасидаги тарихий дўстона алоқаларни икки мамлакат халқлари манфаатлари йўлида мустақамлаш ва кенгайтиришга қўмақлашиш истагиди.

умумий жўғрофий-сиёсий манфаатлар мавжудлиги узаро иқтисодий алоқаларни кенгайтириш учун мақбул шарт-шароит яратишни илдор этган ҳолда,

муносабатларнинг бундан бун ҳам ривожланиши тинчликни сақлаш, хавфсизлик ва иккала давлат халқларининг фаровонлигини оширишга қўмақлашишни эътирф этиб,

уларининг БМТ инеомидати тамойили ва мақсадларга солиқлаштириш таъқидлагани ҳолда ва Марказий Осиёда тинчлик, хавфсизлик ва ҳамкорликни мустақамлашга қўмақлашишга қатъий истагини баён қилиб,

Ўзбекистон ва Тожикистон ўртасидаги илларни эриштирилган келишуларни асослаиб,

куйидигиларни баён қилди:

1. Томонлар уларининг узоқ муддатга асосланган муносабатларини бундан бун ҳам ривожлантириш ниъатидалар ҳамда бу ишда дўстлик, аҳдлик, яқин қўйишчилик, суверен тенглик ва узаро фойдали ҳамкорлик принципларига амал қилдилар.

Ўзбекистон томони Тожикистон Республикасида амалга оширилаётган демократик ўзгаришлар жараёнини ва Тожикистон раҳбария-

тининг миллий тотувликни мустақамлаш йўлида тожикистон мулоқотининг тезда ва муваффақиятли яқунлашишига қаратилган сай-ҳаракатларини қўллаб-қувватлайди.

2. Томонлар иккала мамлакат иқтисодий ҳамкорликни чуқурлаштириш, мулкчиликнинг барча шаклларидаги ҳўжалик субъектлари ўртасида тўғридан-тўғри алоқалар урнатиш ва бу алоқаларни янада ривожлантириш учун мақбул шарт-шароитлар яратишга қўмақлашишга қатъий истагини баён қилиб,

3. Томонлар қўйма молия-саноат тўғрисида, ҳолдин ва лизинг компаниялари бирпо эғни бўйича чора-тадбирларни амалга ошириш мақсадида мувофиқ деб ҳисоблайдилар. Улар мулкчиликнинг барча шаклларидаги Тожикистон Республикасида қўйма корхоналарини тинчлик эғни ва уларнинг фаолиятини йўлга қўйишга, ишлаб чиқариш, сармов, банк ва тижорат соҳаларида миллий мабзалар ҳамкорлигининг бошқи илор шакллари ривожлантиришга, Узаро сармовлар учун мақбул шарт-шароитлар яратишга қўмақлашишга Томонлар бу масалалар бўйича алоқиди битимлар имзоланиши зарур деб ҳисоблайдилар.

4. Томонлар трансмилий рўқддаги, шу жумладан давлатларнинг қўйма мулкита асосланган объект ва соҳалари бирпо эғнига қўмақлашадилар.

5. Томонлар транзит эркинлигини, бошонга расийликларини соддалаштириш тамойилларига риоя

қилган ҳолда давлатлараро юк ва йўловчи ташишда тарифларнинг бир-бирига яқинлашувига қаратилган ҳамкорликдаги ишчи фаолаштирилди.

Томонлар уларининг бир мамлакатдан иккинчи мамлакатга товар, юк ва йўловчиларнинг эркин ҳаракат қилиши учун зарур шарт-шароитларни яратишга бўлган интилушини таъқидлайдилар.

6. Томонлар фан ва техниканинг муҳим соҳаларида биргаликда таъқидотлар ўтказишга, илмий потенциалдан самарали фойдаланиш ва ақлий мулкни муҳофаза қилиш бўйича тақлифлар тайёрлашга қўмақлашадилар.

7. Томонлар халқ ҳўжалигининг барча соҳаларидаги ҳамкорликни чуқурлаштириш зарурлигини эътирф этдилар. Бунда апросноат миқдорига, қишлоқ хўжалигига, айниқса, шахватчиликда замонавий технологияларни жорий этишга алоқиди аҳамият беришдилар.

Ана шу мақсадларда томонлар илмий таъқидот институтлари, апросноат маъмуу корхоналари ўртасида илгор таърибаварини амалга ошириш борасидаги алоқаларни янада такомиллаштириш учун қўйимча чоралар куридилар, зарур ҳолларда алоқиди битимлар тузиладилар.

8. Томонлар узаро манфаатлардан келиб чиқиб ва ўз имкониятларини ҳисобга олган ҳолда Ўзбекистон ва Тожикистон халқ хўжалигининг турли тармоқ ва соҳалари учун малакали мухталиссилар тайёрлаш борасидаги ҳамкорликни ривожлантиришга қўмақлашадилар.

9. Ўзбекистон томони БМТ ҳомийлиги остида ўт-

ган Тожикистонда тинчлик урнатиш ва миллий тотувликнинг қарор топтиришининг асосий тамойиллари тўғрисидаги тожикистон мулоқот доирасида илзоланган протоколни таъриқлайди.

Сиёсий мулоқот, куч ишлатиш ва экстремиздан воз кечиш, БМТ ҳомийлиги, кузатувчи мамлакатлар иштирокида ҳаракат қилиш ва барқарорликка эришишни ягона йўлидир.

10. Томонлар ушган жиноятчиликка, терроризмга, курул ва наркотик моддалар контрабанасига қарши курашни кучайтириш учун ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идораларнинг ҳамкорлигини йўлга қўйиш ва фаолиятини мувофиқлаштириш орқали қўйма дастурлар ишлаб чиқиш ва уларни амалга оширишга ҳаракат қилишлар ва маъмур-масала бўйича алоқиди битимлар тузиладилар.

11. Томонлар бундан бун ҳам мингқадрий хавфсизликнинг эғ муҳим муаммолари юзасидан доимий маслаҳатлашуларни ўтказиш амалиётига риоя қилишлар ва халқаро тақлилотларда биргаликда ҳаракат қилишда давом этдилар.

Ўзбекистон Республикаси ҳуқуқати ва Тожикистон Республикаси ҳуқуқати икки давлат қилдиш халқлари фаровонлиги йўлида бундан бун ҳам тинчлик, барқарорлик ҳамда тотувликни таъминлаш ва мустақамлаш, демократик ўзгаришларни амалга ошириш, яқин ҳамкорлик режаларини ҳаётга муштаси таъқид этиш учун биргаликда ҳаракат қилишлар.

12. Томонлар бундан бун ҳам мингқадрий хавфсизликнинг эғ муҳим муаммолари юзасидан доимий маслаҳатлашуларни ўтказиш амалиётига риоя қилишлар ва халқаро тақлилотларда биргаликда ҳаракат қилишда давом этдилар.

13. Томонлар бундан бун ҳам мингқадрий хавфсизликнинг эғ муҳим муаммолари юзасидан доимий маслаҳатлашуларни ўтказиш амалиётига риоя қилишлар ва халқаро тақлилотларда биргаликда ҳаракат қилишда давом этдилар.

14. Томонлар бундан бун ҳам мингқадрий хавфсизликнинг эғ муҳим муаммолари юзасидан доимий маслаҳатлашуларни ўтказиш амалиётига риоя қилишлар ва халқаро тақлилотларда биргаликда ҳаракат қилишда давом этдилар.

15. Томонлар бундан бун ҳам мингқадрий хавфсизликнинг эғ муҳим муаммолари юзасидан доимий маслаҳатлашуларни ўтказиш амалиётига риоя қилишлар ва халқаро тақлилотларда биргаликда ҳаракат қилишда давом этдилар.

16. Томонлар бундан бун ҳам мингқадрий хавфсизликнинг эғ муҳим муаммолари юзасидан доимий маслаҳатлашуларни ўтказиш амалиётига риоя қилишлар ва халқаро тақлилотларда биргаликда ҳаракат қилишда давом этдилар.

17. Томонлар бундан бун ҳам мингқадрий хавфсизликнинг эғ муҳим муаммолари юзасидан доимий маслаҳатлашуларни ўтказиш амалиётига риоя қилишлар ва халқаро тақлилотларда биргаликда ҳаракат қилишда давом этдилар.

18. Томонлар бундан бун ҳам мингқадрий хавфсизликнинг эғ муҳим муаммолари юзасидан доимий маслаҳатлашуларни ўтказиш амалиётига риоя қилишлар ва халқаро тақлилотларда биргаликда ҳаракат қилишда давом этдилар. (ЎЗА).

ХУСУСИЙЛАШТИРИШДА ЖАДАЛЛИК ЗАРУР

Республика Вазирлар Маҳкамасида 12 октябрь куни маълум давлат тасарруфидан чиқариш ва хуусийлаштириш масалаларига бағишланган мажлис бўлди. Уни республика Бош вазирининг биринчи уринбосари И. Журабеков бошқарди. Унда вазирликлар, давлат қўмиталари, концернлар, корпорациялар, идора ва ташкилот раҳбарлари қатнашди.

Мажлисида республика Бош вазирининг уринбосари, Давлат мулкни бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш давлат қўмитаси раиси В. Чжен бу борда амалга оширилаётган ишлар хуусида ахборот берди. У мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ва хуусийлаштириш жараёнида

уларни қарашан бўлган корхоналарни хуусийлаштириш масаласига бефарқлик ва масъулиятсизлик билан қараётганини кескин танқид қилди. Ўзбекистон Мелдиорация ва сув хўжалиги вазирлиги, Давлат геология ва минерал ресурслар қўмитаси, «Узтўхсановат», «Уздекончиликкурорилиш» ва «Узантию» каби концерн ва уюшмаларда бу борда ҳали кун иш қилиниши лозимлиги қайд этилди.

Муҳокама этилган масала юзасидан бир қанча вазирлик, концерн, кор-

порация ва уюшмалар раҳбарларининг ахборотлари тингиланди.

Мажлисида мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ва хуусийлаштириш борасидаги ишларни жадаллаштириш, бу йўлдаги камчиликларни зудлик билан бартараф этишга ҳар бир муштасиди раҳбар шахсан жавобгар эканлиги эътирф қарилди.

Йиғилишда республика Бош вазирининг уринбосарлари Р. Юнусов, М. Усмонов, Ю. Пайгин, Қ. Ҳаққулов иштирок этди. (ЎЗА).

1989 йилнинг 21 октябрыда Ўзбекистон Олий Кенгаши «Давлат тили ҳақида»ги Қонуни қабул қилди. Ҳали совет тузуми ҳукмрон бўлган бир шароитда она тилимизда давлат тили мақоми берилиши жуда катта ижтимоий-сиёсий воқеа бўлган эди.

Ушба тарихий қонун қабул қилинган кунга ҳам 6 йил тўлмоқда. Утган бу даврда ўзғаришлар мисли кўрилмаган ўзгаришлар содир бўлди. Ўзбекистон истиқлолга эришди, ўз сиебати ва иқтисодий вазияти мустақил равишда бошқармоқда. Мустақиллик мафкура яратилмоқда. Эндликда миллий ҳис, миллий туйғуни шакллантириш, одамларимизни ватанимиз, халқимиз, маданиятимиз, тарихимиз, тилимизга ҳурмат руҳида тарбиялаш энг долзарб масала бўлиб турибди. Президентимиз И. А. Каримов Ўзбекистон Олий Мажлисининг учинчи сессиясида сўзлаган нутқиди «Одамларимиз ва жамиятимиз мафкурасида ватан, юрт гоиси устивор бўлмоғи керак. Миллий гурур, миллий ифтихор ҳар қандай ишимизнинг пойдевори бўлмоғи керак» деб таъкидлади.

Масининг давлат тили ҳақидаги қонунни амалга ошириш комиссияси ёки қисқача қилиб айтганда Ҳукумат тил комиссияси деб аталди. Ўзбекистон Республикаси Бош вазири А. Муталов раҳбарлик қилуватган Ҳукумат тил комиссияси ва комиссия котибияти вазирликларда, кўмиталарда, вилоятларда, туманларда, таъшилотлар ва корхоналарда давлат тили ҳақидаги қонуннинг бажарилиши, давлат дастурида белгиланган тадбирларнинг амалга оширилиши устидан назорат олиб бормоқда.

Ҳозирги кунда Олий Мажлис сессиялари, ҳукумат мажлислари ва бошқа анжуманлар тўла давлат тилида олиб боришмоқда. Хокимликлардаги, вазирликлардаги, турли таъшилот ва корхоналардаги мажлислар ҳам ўзбек тилида ўтмоқда. Шу билан бирга айрим муассасалар, корхоналарда қонуннинг бу талабидан чекинмаётган бўлмоқда, қонунда ҳам йиғилишнинг «мажлис аҳли танлаган тилида олиб борилиши» халқаролик аналга оширилишига ёрдам беради. Чунки, қонуннинг 7-моддасига биноан Ўзбекистонда муассаса, корхона, таъшилотларда иш давлат тилида юриштирилади, 8-моддага кўра эса ҳисоб-китоб, статистика ва молия ишлари давлат тилида олиб борилиши керак.

Давлат тили ҳақидаги қонунни бажариш, унинг 4, 7-моддаларини амалга ошириш русча-байналмилал ўзлашмаларга, турли таъшилот ва корхоналардаги мажлислар ҳам ўзбек тилида ўтмоқда. Шу билан бирга айрим муассасалар, корхоналарда қонуннинг бу талабидан чекинмаётган бўлмоқда, қонунда ҳам йиғилишнинг «мажлис аҳли танлаган тилида олиб борилиши» халқаролик аналга оширилишига ёрдам беради. Чунки, қонуннинг 7-моддасига биноан Ўзбекистонда муассаса, корхона, таъшилотларда иш давлат тилида юриштирилади, 8-моддага кўра эса ҳисоб-китоб, статистика ва молия ишлари давлат тилида олиб борилиши керак.

Тилимиздаги бундай жараённи тартибда олиш, русча-байналмилал ўзлашмаларга, турли таъшилот ва корхоналардаги мажлислар ҳам ўзбек тилида ўтмоқда. Шу билан бирга айрим муассасалар, корхоналарда қонуннинг бу талабидан чекинмаётган бўлмоқда, қонунда ҳам йиғилишнинг «мажлис аҳли танлаган тилида олиб борилиши» халқаролик аналга оширилишига ёрдам беради. Чунки, қонуннинг 7-моддасига биноан Ўзбекистонда муассаса, корхона, таъшилотларда иш давлат тилида юриштирилади, 8-моддага кўра эса ҳисоб-китоб, статистика ва молия ишлари давлат тилида олиб борилиши керак.

Билдирилган фикр-мулоҳазалар асосида Атамашунослик кўмитаси 1992 йилда «Русча-байналмилал ўзлашмаларга ўзбекча муқобил таълимнинг тартибда олиш» қарарини қабул қилди. Бу қарарнинг асосида ўзбекистонда русча-байналмилал ўзлашмаларга ўзбекча муқобил таълимнинг тартибда олиш қарарини қабул қилди. Бу қарарнинг асосида ўзбекистонда русча-байналмилал ўзлашмаларга ўзбекча муқобил таълимнинг тартибда олиш қарарини қабул қилди.

ОНА ТИЛИМИЗ НУФУЗИ

Шу маънода давлат тили ҳақидаги қонуннинг қабул қилиниши она тилимиз ривожини ун зарур шарт-шароитларни яратиб бериши, яқинда 4 йиллиги зўр тантаналар билан нишонланган истиқлолимиз эса ўзбек тилининг ижтимоий вазири аниқда кенгайтириши, уни таълим-тарбияда, илм-фанда, маданият ва санъатда, иш юриштида тўла қўллаш учун ёрқин истиқболлар очиб бериши.

Давлат тили ҳақидаги қонунни бирдангина, қисқа вақтда бажариш бўлмаслиги бағчага аён. Шунинг учун ҳам Олий Кенгаши қонунни қирғи кiritиш тўғрисидаги қарориди 16, 22-моддалар учун 2 йил, 5, 24-моддалар учун 3 йил, 4, 7, 8-моддалар учун 8 йил муддат белгиланган.

Қида истисно бор. 24-моддада Ўзбекистондаги шаҳарлар, қишлоқлар, майдонлар, кўчалар, бекатлар ва бошқа жўроғий-хўдудий ўринларнинг номлари ягона миллий шаклда берилиши ва давлат тилида ёзилиши талаб этилади. Қонуннинг бу моддасини амалга ошириш бўйича маълум катимизда жуда кўп ишлар қилиниши ва қилинмоқда. Бу соҳада, айниқса, юрбошимизнинг Тошкент шаҳридаги В. И. Ленин майдонини Мустақиллик майдони деб номлаш тўғрисидаги 1991 йил 5 сентябрь Фармони жуда катта аҳамиятга эга бўлди.

Маълумки, дарслик ва қўлланмалар, илмий асарлар матида, расмий ҳужжатларда қўлланган атамалар пухта ишланган, турли нуқсонлардан холи бўлиб даркор. Фан соҳаларида оид лўғатларда, ўқув қўлланмалари ва дарсликларда қарайин бир атамалар хилма-хил ишлатилиши, айниқса, русча-байналмилал ўзлашмаларга ўзбек тилида топилган муқобилларнинг ҳар хиллиги атамалар қўлланлишида чалқашликлар келтириб чиқарадиган сабаблардир.

Атамашунослик кўмитаси Ўзбекистон Фанлар академияси Тилшунослик институти билан бирликда 1991 йил март ойида «Давлат тили ҳақидаги қонун ва ўзбек атамашунослиги муаммолари»га бағишланган республика илмий-амалий конференциясини қачқирди. Конференция қарори ва унда ишлаб чиқилган тавсиялар, конференция иштирокчилари айтган фикр-мулоҳазалар асосида атамалар қўлланлиши, айниқса, қўдан-қўп баҳс-мунозараларга сабаб бўлган русча-байналмилал ўзлашмаларга муносабат масаласини илмий ҳал этиш имконияти яратилди.

Русча-байналмилал ўзлашмаларга ўзбекча муқобил топилган мураккаб, етти йилдан бир кесадиган нозик масала. Чунки тилимизга ўзбек вақт мобайнида қўдан-қўп русча-байналмилал сўзлар, атамалар қўлланлиши, айниқса, қўдан-қўп баҳс-мунозараларга сабаб бўлган русча-байналмилал ўзлашмаларга муносабат масаласини илмий ҳал этиш имконияти яратилди.

Хар бир қонун, шу жумладан, давлат тили ҳақидаги қонун ҳам ўз-ўзини халқда, ҳаракатга қириб кетаверишиди. Шунинг учун ҳам Олий Кенгаши давлат тили ҳақидаги қонунни қирғи кiritиш тўғрисида 1989 йил 21 октябрда қабул қилган қарориди қонунни амалга ошириш бўйича давлат дастури таъбирлаш ва бу дастурни амалга ошириш ишини Вазирлар Кенгаши (ҳозирги Вазирлар Маҳкамасига) топширган эди. Вазирлар Кенгашининг 1990 йил 19 февралдаги 101-қарори билан давлат тили ҳақидаги қонунни амалга ошириш давлат дастури таъкидланди.

Давлат тили ҳақидаги қонунни ва қабул қилинган дастурни ҳаётга жўриш этишини назорат қилиш ва бу борадаги ишларни мувофиқлаштириш турли учун Вазирлар Маҳкамаси қошида давлат тили ҳақидаги қонунни амалга ошириш комиссияси тўзилиди. Бу комиссия ҳозир Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси қошида фаолият юритиб келинади.

Қонуннинг энг ўзгача масалалари унинг 4, 7, 8-моддаларида ўз ифодасини топан бўлиб, уларнинг бажарилиш муддати 8 йил деб белгиланган. 4-моддада энг муҳим масала — яъни раҳбарлар ва ўз фаолиятига кўра аҳолига хизмат кўрсатадиган ходимларнинг давлат тилини етарли даражада билиши лозимлиги қайди қилинган. Ушбу модда шу жиҳатдан ҳам аҳамиятлик, унинг бажарилиши қонундаги бошқа моддалар билан бирга аҳли танлаган тилида олиб борилиши керак.

Русча-байналмилал ўзлашмаларга ўзбекча муқобил топилган мураккаб, етти йилдан бир кесадиган нозик масала. Чунки тилимизга ўзбек вақт мобайнида қўдан-қўп русча-байналмилал сўзлар, атамалар қўлланлиши, айниқса, қўдан-қўп баҳс-мунозараларга сабаб бўлган русча-байналмилал ўзлашмаларга муносабат масаласини илмий ҳал этиш имконияти яратилди.

Русча-байналмилал ўзлашмаларга ўзбекча муқобил топилган мураккаб, етти йилдан бир кесадиган нозик масала. Чунки тилимизга ўзбек вақт мобайнида қўдан-қўп русча-байналмилал сўзлар, атамалар қўлланлиши, айниқса, қўдан-қўп баҳс-мунозараларга сабаб бўлган русча-байналмилал ўзлашмаларга муносабат масаласини илмий ҳал этиш имконияти яратилди.

Давлат тили ҳақидаги қонун шарофати билан она тилимиз қамолот йўлига тушиб олди, унинг амал қилиш доираси кун сайин кенгаймоқда. Эндликда дарсликлар, қўлланмалар, қонунлар, илмий асарлар давлат тилида ёзилиб нашр этилмоқда. Турли даражадаги мажлислар, конференциялар, ҳукумат мажлислари, Олий Мажлис сессиялари ўзбек тилида олиб боришмоқда. Иш юришти давлат тилига кўчмоқда.

Давлат тили ҳақидаги қонунни ва қабул қилинган дастурни ҳаётга жўриш этишини назорат қилиш ва бу борадаги ишларни мувофиқлаштириш турли учун Вазирлар Маҳкамаси қошида давлат тили ҳақидаги қонунни амалга ошириш комиссияси тўзилиди. Бу комиссия ҳозир Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси қошида фаолият юритиб келинади.

Қонуннинг энг ўзгача масалалари унинг 4, 7, 8-моддаларида ўз ифодасини топан бўлиб, уларнинг бажарилиш муддати 8 йил деб белгиланган. 4-моддада энг муҳим масала — яъни раҳбарлар ва ўз фаолиятига кўра аҳолига хизмат кўрсатадиган ходимларнинг давлат тилини етарли даражада билиши лозимлиги қайди қилинган. Ушбу модда шу жиҳатдан ҳам аҳамиятлик, унинг бажарилиши қонундаги бошқа моддалар билан бирга аҳли танлаган тилида олиб борилиши керак.

Русча-байналмилал ўзлашмаларга ўзбекча муқобил топилган мураккаб, етти йилдан бир кесадиган нозик масала. Чунки тилимизга ўзбек вақт мобайнида қўдан-қўп русча-байналмилал сўзлар, атамалар қўлланлиши, айниқса, қўдан-қўп баҳс-мунозараларга сабаб бўлган русча-байналмилал ўзлашмаларга муносабат масаласини илмий ҳал этиш имконияти яратилди.

Атамашунослик кўмитаси Ўзбекистон Фанлар академияси Тилшунослик институти билан бирликда 1991 йил март ойида «Давлат тили ҳақидаги қонун ва ўзбек атамашунослиги муаммолари»га бағишланган республика илмий-амалий конференциясини қачқирди. Конференция қарори ва унда ишлаб чиқилган тавсиялар, конференция иштирокчилари айтган фикр-мулоҳазалар асосида атамалар қўлланлиши, айниқса, қўдан-қўп баҳс-мунозараларга сабаб бўлган русча-байналмилал ўзлашмаларга муносабат масаласини илмий ҳал этиш имконияти яратилди.

Давлат тили ҳақидаги қонун шарофати билан она тилимиз қамолот йўлига тушиб олди, унинг амал қилиш доираси кун сайин кенгаймоқда. Эндликда дарсликлар, қўлланмалар, қонунлар, илмий асарлар давлат тилида ёзилиб нашр этилмоқда. Турли даражадаги мажлислар, конференциялар, ҳукумат мажлислари, Олий Мажлис сессиялари ўзбек тилида олиб боришмоқда. Иш юришти давлат тилига кўчмоқда.

Давлат тили ҳақидаги қонун шарофати билан она тилимиз қамолот йўлига тушиб олди, унинг амал қилиш доираси кун сайин кенгаймоқда. Эндликда дарсликлар, қўлланмалар, қонунлар, илмий асарлар давлат тилида ёзилиб нашр этилмоқда. Турли даражадаги мажлислар, конференциялар, ҳукумат мажлислари, Олий Мажлис сессиялари ўзбек тилида олиб боришмоқда. Иш юришти давлат тилига кўчмоқда.

Чортоқда «Освал» ўзбек-ҳинд қўшма корхонасига асос солинди.

— Қўшма корхонамиз илмий-ишлов фабрикаси келгуси йилнинг июнидан маҳсулот бера бошлайди, — дейди қўшма корхона раҳбари Турғунмурза Ҳамробоев. — Бир сменада 15 тонна илмий қуваатига эга бўладиган фабрика ишга тушса, тумандаги қўлаб ёшлар боғини илмий билан таъминланади.

СУРАТДА: Ҳиндистондаги «Освал» компанияси президенти Жангала Освал, Чортоқ тумани ҳокими, Ўзбекистон Олий Мажлиси депутаты Турғунмурза Ҳамробоев ва «Освал» компаниясининг республикалик вақили Раҳим Освал қўшма корхона келажак ҳусукида фикр алмашмоқда.

Т. ҲАМРОҚУЛОВ олдан сурат.

ЧЕРНОБИЛ ФОЖИАСИ ТАҚОРЛАНМАСЛИГИ КЕРАК

Чернобил атом электр станциясида юз берган авариянинг оқибати билан Украина ҳукумати жаҳондаги давлатлар ҳукуматларига ядронинг радиация авариялар муаммолари бўйича халқаро илмий-технологик марказ барпо этиш ва унинг фаолиятини таъминлашда илмий, техник ва молиявий кўмак беришни сўраб мурожаат қилди.

Ушбу шундай ҳодисалар оқибатини енгилаштириш мақсадида Чернобил ҳалокатини ҳар томонлама ва чуқур ўрганиш имкониятини таъминлашнинг факултада муҳим лозим бўлади. Чернобил миноқасидаги ноёб шарт-шароит ва объектлар зарур чора-тадбирлар, масалани амалий ёндашуш ва махсус технологияларни ишлаб чиқиш имконияти берилади.

Чернобилда юз берган фожиянинг миқдоси, экологик вазиетга таъсири ва ижтимоий-экологик оқибати бир мамлакат доирасидан чиқиб, оламшумул муаммага айланди, дейилади мурожаатда. Украина ядро ҳалокатининг бутун даҳшатини бошдан кечиргани учун жаҳон жамоатчилигининг бу станциянинг фойдаланиш давом эттеганидан ташвишланишини ахши аниқлади. Шундан келиб чиқиб Украина ҳукумати 2000 йилга келиб Чернобил атом электр станциясида фойдаланишни тўхтатиш имкониятлари ҳусусида муҳим қарор қабул қилди.

Мурожаатда бир мамлакатнинг сайёра-маданията мос келадиган бу кенг миқёсдаги дастурни амалга оширишга қўриб етмаслиги таъкидланди. Чунки бу иш жуда улкан сарф-ҳаражат билан боғлиқ. Шу муносабат билан Украина ҳукумати ядронинг радиация авариялар муаммосини ўрганиш бўйича халқаро илмий-технологик марказ ташкил этишни таъкиф қилади. Бу марказга атомдун сановатда фойдаланиш соҳасида ядронинг ва радиация халфезлигини таъминлайдиган илмий-таъкифотларнинг кенг дастурини амалга ошириш, аварияларнинг олдини олиш ва уларнинг оқибатларини тезда тугатиш ҳамда афрощ муҳитини янши муҳофиза қилиш ва қайта тиклаш билан шуғулланиш учун бирча манфаатдор мамлакатлар ва халқаро таъкифот марказларидан мутахассислар жалб этилиши лозим.

Украина ҳукумати жаҳондаги бирча давлатлар ҳукуматлари, халқаро ва молия таъкифотлари, етакчи олим ва мутахассисларга, ҳудуд инсоният таъкифи ва келажак учун бефарқ қарай олмайдиган бирча қишлоқларга ҳар томонлама қўмақлик учун мақбул шарт-шароит қарор қилини яратиб бериш шарти билан ядронинг ва радиация авариялар муаммоларини ўрганиш бўйича халқаро марказ барпо этиш ҳамда унинг фаолиятини таъминлашда фаол қатнашишга лозим эғиб мурожаат қилинди.

Мухбиримиз боғ уради «АРЗИМАС» ХАТОЛАР Самарқанд вилоятидаги қатор корхоналар нега сифатсиз маҳсулот етказяпти?

ҲАКИМ ака деган бир танишим бор. Умр бўйи заводда чилангарлик қилган бўлса-да, қизқмаган соҳаси йўқ. Осмон фалакка кўтаришган фазоғиллар нима еишидан тортиб, Амазонка дарёсига қандай балқилар урчишгача хабардор. Шу сабабли уни унча-унча гап билан ҳайрон қолдириб бўлмайди. Нимани сўрамангиз— аизои тайёр.

Яқинда шу кишини бир галати машғулот устида учратиб, «тиниб-тинчиманган акам яна ниманинг сир-асорини ўрганаёпти экан?» деген хаёлимдан ўтказдим. У қўлидаги стаканга қандайдир суюқликни қуйиб, ёрулжика тутганича, роса берилиб томоша қиларди.

Моқда. Яқинда Самарқанд боғхонаси ходимлари шу ароқнинг нақд йиғирма икки минг шишасини ушлаб қолишти. Уларнинг сифати текширилганда, таркибида соғлиқ учун ўта зарарли моддалар борлиги аниқланди. Яна қайсибир «таббиркор» ўн минглаб зарар кўрди...

— Ҳа, ака, бунча диққат билан нимани текшираётиз...

лар на ўзини, на харидорни қаноатлантирмайдиган маҳсулотларни тайёрлашади? Ёки шу йўл билан пул топилган уларга мақдулроқми? Ҳар қалай қинғир ишнинг қийини деганларидек у ёғи маълум. Лекин шу сифатсиз маҳсулотни етиштириш учун кетган вақтга, энг муҳими, сарфланган меҳнат, қўл, ер ва сувга ачинади. Қолверса, бу маҳсулотларнинг бир қисми республикамиздан четга чиқарилади. Уларнинг баъзиларида сертификат шартномамаси олинган, айримлари эса шундай олиб кетилаверлади.

Биз корхоналар эса истеъмолчининг ҳақидан уриб қолишининг янги усулини кашф қилишган. Самарқанддаги «Баҳодир» ҳиссадорлик жамиятида тайёрланган етти тонна томат пастаси 35 фунтлик (яъни, бир килogramm маҳсулот томат қилинганда унда 350 грамм курак модда қоллини курак) деб белгиланган. Унинг таркиби текширилганда ушбу кўрсаткич 30 фунтдан онамаслиги маълум бўлди. «Инак йўли» афрощирмаси эса 6,3 тонна шу турдаги маҳсулотни технология қондаларига умуман риоя этилмаган ҳолда тайёрлаган. Тайлоқ консерва заводиди тайёрланган 576 банка беҳи ва шифтоли мураббосининг сифати ҳам талабга жавоб бермагани учун сотувга чиқаришга рўхсат этилмади. Албатта, бу маҳсулотларнинг кўни ўша корхоналарда қайта ишланади. Лекин бунга кеттиётган сарф-ҳаражатчи? У кимнинг чўнтағиди чиқаяпти? Самарқанддаги «Килим» Каттақўрғон консерва заводлари чиқариётган маҳсулотлар ҳақида ҳам айнан шу гапларни айтиш мумкин.

— Пиёзнинг суви... Кеча денг бозордан ту-тўрт кило харид қилушим. Туррасам, худди намақобта ботириб олингандай. Эсимни таниганимдан буюн пиёзнинг таъми аччиқ бўлишини билардим-у, лекин бунгақасини кўрмоқдим. Ё янги навимиканми?

Масалан, «Сертико»нинг Самарқанд миноқасиди бўлими фақат кейинги ойларда қарийб 500 тоннага яқин иеги, ўтти икки тонна лағи, ўн уч тонна картошка ва бир тонна болтар қамширини таркибиди нитрат моддалари қўлини учун сотишга ҳам, четга чиқаришга ҳам рўхсат бермади.

Бу масала билан танишар экансиз, бир нарсани кинили ҳайрон қолдиради. Айрим тадбиркорлар «ириш арзон-лагига учиб, четдан сифатсиз, ҳатто айтин мумкинчи, истеъмолчи соғлиги учун хавфли бўлган озиқ-овқат маҳсулотларини олиб келишмоқда. Масалан, Самарқанддаги «Ливер» ҳусуеи фирмаси ўзимизники қойиб, Афғонистон майғисини сотиб олган. Текширишда эса унинг элик тоғнаси истеъмолчи яроқсиз эканлиги маълум бўлди. Демак, ушбу фирма ўн минглаб сум зарар кўрди.

— Селитранда кўпроқ солиб юборгандинда, эккан одам...

Мабғулоғи бир неча марта ниҳонда зарарли эканлиги айтилишига қараман Хитой ароғи ҳингу кўчаларда сотилган.

«Сертико»нинг Самарқанд миноқасиди бўлими фақат кейинги ойларда қарийб 500 тоннага яқин иеги, ўтти икки тонна лағи, ўн уч тонна картошка ва бир тонна болтар қамширини таркибиди нитрат моддалари қўлини учун сотишга ҳам, четга чиқаришга ҳам рўхсат бермади.

— Шунақамикин, ахир улар бои ҳужалиқлар ҳам олишга қийналаган кимёвий унитларни қердан топишаркин? Оламларнинг соғлигини улайшмайми? Беш-ўн сўм ортиққа даромд деб, инсонни унутибди-да азизларим.

Бу масала билан танишар экансиз, бир нарсани кинили ҳайрон қолдиради. Айрим тадбиркорлар «ириш арзон-лагига учиб, четдан сифатсиз, ҳатто айтин мумкинчи, истеъмолчи соғлиги учун хавфли бўлган озиқ-овқат маҳсулотларини олиб келишмоқда. Масалан, Самарқанддаги «Ливер» ҳусуеи фирмаси ўзимизники қойиб, Афғонистон майғисини сотиб олган. Текширишда эса унинг элик тоғнаси истеъмолчи яроқсиз эканлиги маълум бўлди. Демак, ушбу фирма ўн минглаб сум зарар кўрди.

«Сертико»нинг Самарқанд миноқасиди бўлими фақат кейинги ойларда қарийб 500 тоннага яқин иеги, ўтти икки тонна лағи, ўн уч тонна картошка ва бир тонна болтар қамширини таркибиди нитрат моддалари қўлини учун сотишга ҳам, четга чиқаришга ҳам рўхсат бермади.

Шу сўхбат сабаб бўлди-ю, Самарқанд вилоятида таёрланган, етиштирилган ёки четдан олиб келинатган айрим турдаги озиқ-овқат маҳсулотларининг сифати билан танишим. Аслида бу ишнинг мушкул томони йўқ. Маҳсулотлар сифатида бую берилган «Сертико» таъкифотининг миноқасиди бўлимига кирсангиз бўлди. Олдигизга сизни диққатирган масалани жавоб берувчи ушбу ҳужжатларнинг сийб ташливи. Уларни ўқиган сари савоаллар тугилаверлади. Нега айрим корхона эки ҳужалиқ-

Бу масала билан танишар экансиз, бир нарсани кинили ҳайрон қолдиради. Айрим тадбиркорлар «ириш арзон-лагига учиб, четдан сифатсиз, ҳатто айтин мумкинчи, истеъмолчи соғлиги учун хавфли бўлган озиқ-овқат маҳсулотларини олиб келишмоқда. Масалан, Самарқанддаги «Ливер» ҳусуеи фирмаси ўзимизники қойиб, Афғонистон майғисини сотиб олган. Текширишда эса унинг элик тоғнаси истеъмолчи яроқсиз эканлиги маълум бўлди. Демак, ушбу фирма ўн минглаб сум зарар кўрди.

Тўғри, иш бор жойда қамчилик бўлади. Лекин бу каби «арзимас» хато-қамчиликлар учун ёки бу корхона ишчилари ризиқини қийметини учун қим жавоб берилади?

Мабғулоғи бир неча марта ниҳонда зарарли эканлиги айтилишига қараман Хитой ароғи ҳингу кўчаларда сотилган.

«Сертико»нинг Самарқанд миноқасиди бўлими фақат кейинги ойларда қарийб 500 тоннага яқин иеги, ўтти икки тонна лағи, ўн уч тонна картошка ва бир тонна болтар қамширини таркибиди нитрат моддалари қўлини учун сотишга ҳам, четга чиқаришга ҳам рўхсат бермади.

«Сертико»нинг Самарқанд миноқасиди бўлими фақат кейинги ойларда қарийб 500 тоннага яқин иеги, ўтти икки тонна лағи, ўн уч тонна картошка ва бир тонна болтар қамширини таркибиди нитрат моддалари қўлини учун сотишга ҳам, четга чиқаришга ҳам рўхсат бермади.

Руминия пойтахти — Бухарестда парламентлараро иттифоқнинг 94-конференцияси бошланди.

Унда 115 мамлакат парламент аъзолари иштирок этмоқда. Анжуманда барча мамлакатлар парламентларининг коррупцияга қарши кураш ҳамда ижтимоий ривожланишда халқаро мажбуриятларини бажариш стратегияси, шунингдек, дунёдаги сиёсий, иқтисодий ҳамда ижтимоий вазиетга бағишланган масалалар муҳокама қилинади. Анжуман беш кун давом этади.

ЧЕТДА ЖУДАЯМ КЎП ЭМАСМИШ

«Бутун дунё рус жинойтчиларига тўлиб кетди», деган гаплар лўфдан бошқа эмас, деди Интерполининг Россиядаги миллий маркази бироси бошлиги Юрий Мельников РАТА-ТАСС ахборот маҳкамаси мухбири билан сўхбатда.

Унинг таъкидлашича, Интерпол рўйхатида турли миллат вақиллардан 130 минг жинойтчининг номи қайди этилган. Улар орасида рус миллиятига мансуб кишилар жуда озчиликни ташкил этади. Умуман, хоризда рус миллиятига мансуб қанча жинойтчи бор бўлса, шунча чет элик жинойтчи Россия худудиди фаолият кўрсатмоқда, деди у.

МАХСУС ЖАМГАРМА ТАШКИЛ ЭТИЛСА КЕРАК

Вашингтонда халқаро валюта жамғармаси бошқарува кенгаши кўмитасининг кузги мажлиси иш бошлади.

Унда халқаро жамғармага аъзо 179 давлат марказий банки раҳбарлари, шунингдек, иқтисодий ва молия вазирлари иштирок этмоқда. Анжуманда валюта инқирозини бартараф этиш мақсадида 50 миллиард доллар миқдориди махсус жамғарма ташкил қилиш масаласи кўрилиши кутилмоқда.

ИШ ТАКАИФ ҚИЛИШДИ

Россия Федерацияси ички ишлар вазири Анатолий Куликов уншган жинойтчиликка қарши кураш бош бошқармасининг собиқ раҳбари, милиция генерал-майори Александр Гуров

«Ок олтин» - 95

ИСЛОҲОТНИНГ АММАЛДАГИ САМАРАСИ

ҚИЗИЛТЕПА туманида яна уч хўжалик — «Зармитан» деҳқон-фермер хўжалиқлари уюшмаси, «Деҳқонбод» ҳамда Қ. Қобилов номи жамоа хўжалиқлари пахтакорлари йиллик режани бажарди. Йилги-теримда қарвонбошлиқ қилатган туман пахтакорлари ҳам эрта-инди дастлабки маррани эгаллайдилар.

«ЗАРМИТАН» уюшмаси 31 та деҳқон-фермер хўжалиқни ўз сафига бирлаштирган. Шундан 14 таси деҳқончилик, 13 таси чорвачилик ва 4 таси хизмат кўрсатишга ихтисослашган. Ишлар ана шу хўжалиқлар ўртасида тақсим қилинган бўлиб, шартнома асосида амалга оширилади.

— Ислохотлар туйғайли ишларимиз энгиллашиб бормоқда, — дейди уюшма раиси Қаждор Асадов. — Ҳар бир хўжалик ўз ишини билиб қилади. Огоҳлантириш, ҳайфсан каби сўзлар луғатимиздан чиқиб кетган. Раис етти ўнча бир кесадиганлардан. У киши уч йил давомида хўжалик бошқарув тизимини тамомлашга эришди. Дастлаб жамоа хўжалигини ижара хўжалигига, кейинчалик уни ширкатлар уюшмасига ва ниҳоят деҳқон-фермер хўжалиқлари уюшмасига айлантирди. Шу жараёнда бошқарув ишчи-хизматчилари сони 18 кишига тушди. Ҳайдовчи, тозаловчи, қоровул ҳам шу ҳисобда.

Раис билан «Беришум» деҳқон хўжалиги далаларини айландик. Рашид Орзиев бошлиқ жамоа 66 гектар ерга пахта экиб, йилги-теримни 20 кунда тамомлади. Режа 235 тонна ҳосил олиш бўлса, шу кунгача 280 тонна хирмон уюлган. Ҳосилнинг қариб 100 фоизи биринчи навга топширилган.

— Юртимизда кечаятган галла мустақиллиги учун қурашнинг долзарблигини халқимиз шу йиллардан бошлаб яхши тушуниди, — дейди Р. Орзиев. — Шу йил ёз ойларида вақтида ойлик ололмай қолганларида уйда галласи борлар насия, қарз деб бировага сарғайишмади. Давлат ҳам шу-ла, галласи кўп бўлса, ҳеч кимга ялнимайди. Шу боис келгуси йил галла экиш учун чўи зонадан 110 гектар ер олди. Эрта-инди экиш тугатилди.

«Зармитан» деҳқон-фермер хўжалиқлари уюшмаси бу йил барча соҳаларда ўз зиммаларидаги режа ва топшириқларини уладдилади. Уюшма галлакорлари 269 тонна ўрнига 609 тонна дон сотдилар. Бу муваффақиятлар ислохотлар самараси шубҳасиз.

Темур ЭШБОЕВ, «Халқ сўзи» мухбири.

Меҳнатобод тумани пахтакорлари бу йил 16 миң гектар ерда «оқ олтин» етиштиришлар. Туман деҳқонлари маъжуд пахта майдонларининг ҳар гектаридан режадаги 19 ўрнига 25 центнердан ҳосил йиғиб-териб олиш мақсадида

терим суръатини тобора оширмоқдалар.

СУРАТДА: Меҳнатобод тумани ҳокими Ҳабибулло Янғибоев сувчи Фарҳод Умрзоқов билан.

Т. ҲАМРОҚУЛОВ олган сурат.

50 ЦЕНТНЕРГА ЕТКАЗАМИЗ

БРИГАДАМИЗ ерлари ижарачиларга бўлиб берилган. Чунки ерга эгаллик тугуси бошқача бўлади-да, Хўжалиқимиздаги К. Раҳматов, Х. Мирзаев, Д. Ҳамроев, М. Жабборова сингари ижарачиларимиз ҳозирнинг ўзидаёқ 40-42 центнерга етказиб хирмон кўтардилар.

Яна бир гап. Биз эртаги ҳосил яратиш борасида изланиб, хитой технологияси асосида 4 гектар майдонда пахта етиштирдик. Натижа ёмон эмас. Умуман, эрта экан — эрта йиғди деганлар тўғри экан. Бригадамиз аъзолари пайқаллардаги ҳосил чўи-

ни ҳисоб-китоб қилишди. Ҳали пахта кўп. Демак, имкониятларимиз ҳам кенг. Шунинг учун ҳар гектардан олиннадиган ҳосилни 50 центнерга етказамиз деган қарорга келдик.

А. ЖАББОРОВ, Ўзбекистон номи жамоа хўжалиги бригадаси бошлиғи.

ПАЙКАЛ ТўЛА ПОМИДОР, ДАСТУРХОН ЭСА БўМ-БўШ!

Бу саволга балки Тошкент вилояти агросаноат уюшмасидагилар жавоб топишар

АЙНИ пишкчилик, мева-чеваю сабзавотлар ҳар даҳада ташриф буларган меҳмоннинг таби ҳара бўлиши турган сав. Чунки тумандаги жамики ошхоналари шахсий ошхоналарда, ҳаттоки, «ҳазми тал» учун бирор ойна помидор ёки бирор шингил узум топалмайсиз. Қовун-тарвузи-ку, гапирмай кўя қолайлик.

— Ошхонамида асосан палов, шўрва, лағмон ва бошқа овқатлар тайёрланади, — дейди «Оҳангароншифер» ширкат корхонасининг ошпази И. Назаров. — Нимагадир бизга помидор келтиришмайди. Агар келтирилса, чиройли салатлар исаб, столларга кўйиб қўядик. Худди шундай жавобларни тумандаги бошқа ошхоналарнинг мудириларини ошпазларидан ҳам эшитдик. Аҳвол нега бундай? Туманда помидор йўқми? — Тўрт гектардан мўлроқ ср-

сини атиги 50 тийиндан қабул қилишяпти. Транспорти қаражатлари эса бир қатнов учун 671 сўмга тушапти. Бунақадар деҳқоннинг қосаси оқардими?

Тумандаги «Оҳангарон» ва Собир Раҳимов номи ҳиссалорлик жамиятларининг ўз консерва заводлари бор. Айни пайтда бу ерда томат ишлаб чиқариш цехлари ҳам ишлаб турибди. Бинобарин улар учун помидор савдоси унчалик мушкул иш эмас.

Аммо тумандаги «Дуетлик», «Шодималик» ва «Бирлик» ширкат жамоаларида, Алишер Навоий номи ҳамда «Йўлги ҳаёт» хўжалиқларида бу имкониятлар йўқ. Шунинг учун помидорларнинг етилиши билан деҳқонлар харидор излаб бош сўмақдан эшик қолмайди. Олдиндан шартномалар тўғрисидаги шавҳар ташкилотлари маълумотини ўз вақтида олиб кетишмайди.

«Ўзбекистон» ширкат жамоасида ҳам 70 гектардан кўпроқ майдонга помидор экилган. Хўжалик атрофдаги шаҳар корхоналари билан шартномадан тузган эди. Афсуски, Олмалик шаҳридаги кўпгина корхоналар «Ўзбекистон» билан тузган аҳдлашувларини «унутиб» қўйганлар. Томат ишлаб чиқариш бўйича Янгиўлдаги қорхона билан шартномаси бор, — дейди жамоа раиси Абдуҷалил Қинаев. — Лекин улар ҳам ёниги танқислигини баҳона қилиб, қочиб юришибди.

Оҳангаронликлар эрта кўк-майдонга 150 гектардан ортиқроқ майдонга помидор экишган эди. Ҳозир ҳомики ҳисоб-китобларга кўра ҳар гектардан камиди 22 тоннадан ҳосил йиғиштириб олдиш мумкин. Оҳангарон шаҳарининг ўзида тахминан 28 миң

аҳоли истиқомат қилади. Ангрен ва Олмалик шаҳарларида аҳоли нисбатан анча кўп. Ҳар бир шаҳарнинг бозорларининг нафақат оҳангаронликлар, балки Пискент, Урта чирчиқликлар, деҳқонлар ҳам помидор билан тўқдириб турибди. Хўжалиқларида етиштирилган маҳсулотларга нисбатан уйда етиштирилган помидорлар анча сифатли ва хари-дорлиги бўлишини инобатга олинган бўлса, хўжалиқларда шунча кўп помидор етиштиришга эҳтиёж боринкин? Тўғри, ўз консерва заводлари ва томат ишлаб чиқариш корхоналари бўлган хўжалиқлар учун эҳтимол помидорни кўпроқ етиштириш мақсада мувофиқдир. Бироқ қолган хўжалиқларчи?!

— Бизда помидорларни эрта-кеч етиштириш технологияси ишлаб чиқилмаган, — дейди «Оҳангарон» ҳиссалорлик жамиятининг раиси Шўнқор Умрзоқов. — Агар биз помидорни март-апрель ойларида бо-юрти чқира олганимида, унинг ҳар бир килосини 25-30 сўмдан сотган ва бу хўжалиққа ҳам, деҳқонга ҳам жуда катта наф келтирган бўларди.

Мумин ҚАЮМ.

Туркистон халқлари маданияти анжумани олдиан

БИРДАМЛИККА ЗАВОЛ ЙЎҚ

Она шаҳримиз Тошкент авадан дўстлик, бирдамлик ва тинчлик тимсоли бўлиб келганлиги ҳеч кимга сир эмас. Буюк ипак йўлида жойлашган бу муборак юрт қадим замоналарда ҳам миңглаб ажнабий дўсту биродарларни ўз бағрига олган.

Қодирий, Берди Кербобоев, Мухтор Авезовнинг ўлмас ижодлари сайёрамизнинг миллионлаб кишилари қалбидан жой олди. Қирғиз ёзувчиси Чингиз Айтматов ўз қалами билан дунёни забт этди. Гафур Ғулум муҳаббат миллионлаб етимлар бошини силади, Турсунзода шеърлари жафоқаш Осие ва Африка халқларининг тароналарига айланди. Бу ҳақиқатдан кўз юмиш мумкин эмас.

Олтимиш бешинчи йилларнинг кузи эди. Саҳар мардонда дарвозамиз тақиллаб қолди. Шу чоғ бувамнинг: «Воллоки сендан бошқа киши бу саҳари мардонда эшик қоқмайди, тушларимга қирасан Гафур аҳо, хуш омадед», деган сўзларини эшитиб қолдим. «Водийда бир ялло қилай дедим, лекин сени кўрмасам, Ҳужандни эибрат этмасам, гуноҳи азим бўлур», дея қорачадан келган, бошида ўзбеккона дўп-ли кийган сочлари оқарган Гафур Ғулум билан бувам қадрлардек кучоқлашиб қўришди. Бир пасда Гафур Ғулум домланинг келганларини эшитган Ҳужандликлар довлани тўлдириб юбордилар...

Устоз ўша кунги Фарғонага ўтмоқчи эканлар. Қани энди Ҳужандликлар у кишини қўйиб юборишса. «Иложаи чи, Ҳужанд волийнинг бошланиши, агар суҳб бандани руҳсат берсангиз, шукри Таолло мекунам», дея кун бўйи тожиб биродарларимизга ўзбек шеъритидан намуналар ўқиб бердилар. Икки тилда йўғрилган га-заллар, қанчадан-қанча ширин суҳбатлар, байт-баракхонлик, ҳофизларнинг кун-кушқлари учрашувларга ажиб ва бетакрор кайфият бахш этди. Устоз Гафур Ғулумнинг эртаси кунги Қонибодом чегарасига катиб қўйдилар. Хайрлашув чоғида у киши бувамга қараб: «Худ меераван, вале дил дар Ҳужанд монда», дедилар. Бу — буюк алломамиз Ф. Ғулумнинг Тожикистонга охириг сафари эканлигини ўшанда ким ҳам билибди, дейсиз...

Юқорида келтирилган кичик бир мисол аслида катта дарёдан бир заррадир. Кичик жилгалардан пайдо бўлган азим дарё ана шундай зарраларни бир жойга жамлайди. Ва улар ўзаро бирикиб сизу бизга ҳаёт бахш этади. Яқин кунларда пойтахтимизда бўлиб ўтадиган «Туркистон халқлари маданияти анжумани» дўстлигимиз ва бирдамлигимизнинг амалий тимсоли бўлиши шубҳасиз.

Ш. ПАРВИЗ, журналист.

«ВЕМЕКС» ЁРДАМИДА

Германия, Хитой, Италия, Хиндижон, Греция каби хорижий давлатлар кўмагида Жиззах шаҳрида гузабоядан куриллиш ва уй жиҳозлар тайёрлайдиган мебель фабрикаси, пахта ёғи ишлаб чиқарадиган қўшма корхона ишга туширилди. Казени ишлаб

чиқарадиган, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлайдиган шундай корхоналар тоғли худудларда қуриляпти.

Сентябрь ойида Германиянинг жаҳонга машҳур «Вемекс» фирмасининг доктор Утрум бошлиқ бир гуруҳ раҳбар ва мутахассисла-

ри вилоят шaroити ва иқтисоди билан яқиндан танишгач, икки томонлама ҳамкорликни бошлашга розилик бердилар. Жиззах ноҳиссида бу фирма ёрдамида кичик консерва заводлари, буточка, пишлоқ, қолбаса цехлари куриш бўйича шартномалар имзоланди.

Ҳ. НАБИРАЕВ, «Халқ сўзи» мухбири.

Иқтисодийёт қирралари

ЗАВОД ҲИССАДОРЛИК ЖАМИЯТИГА АЙЛАНТИРИЛГАЧ...

Хива сут заводи кейинги вақтда (ҳозир «Бектез» ҳиссалорлик жамияти деб аталади) МДХ республикаларидан тортиб Швейцариягача ташилади.

Корхона раҳбари Бектез Ибодуллаев салкам 70 ашни қоралаб қолган бўлса-да, уни қўрган киши қария демайди. Шу босдан бўлса керак, баъзи тенгдошлари: «Кўнига ичгани сўт бўлгандан кейин Бектез ёшармай, биз ешарайликми?», деб ўзаро хазил мўтойиба ҳам қилиб туришди. Дарҳақиқат, сўт инсон организмига қанчалик фойда келтиришини ҳамма ҳам билавермас керак. Илмий манбалаарда қайд этилишича, бир литр сўт ўзининг тўйимлигини жиҳатидан 50 грамм мол гўшига, 3 килограмм қарам, помидор ёки бодиринг қувватига, 8 донга тўхумдаги оксил микдорига тенг.

Э-э, Бектез ака Ибодуллаев ана шундай новоб маҳсулотни чиқитиш технологияларидан асосида қайта ишлаш жараёнида ундан иккиламчи хомашелар яратиб борасизда қанчалар олиб-юғурмади, дейсиз.

— 1954 йил, Шомоҳулум кишлоқда қолқозлардан сарниё қабул қилиб оладиган туман пунктига эндигина мудири этиб тайинланган пайтларим эди, — деб эслайди Бектез ака. — Катта қари бўйида хотин-қалажлар тўп-лашиб, қуви пишиб, қатик чайишавтган экан. Анча кузатдим. Ёғи олинган айрон шу ёрнинг ўзиде ариқча оқизилиб юборилляпти. Айрондан бир челақ олиб, лаборатория шaroитида текшириб қурдим. Ёғнинг салкам ярми исроф бўлявган экан. Росити, сўт соғувчиларга қаттиқ гапирасам ҳам, жуда қисқинди. Ахир, бечоралар нима қилишсин. Нарв борса айронни буюкларга беришди. Қолаверса, бутун туманда

ча ташвишлантириб қўйди. Чунки чикиндилар ута ёшиқоқсимом бўлганлиги сабабли трубаларни тозалаш озмуна меҳнат талаб этмасди.

Бир кун Бектез аканинг ҳаёлига: «Нахотки, шу чикиндилар иккиламчи хомаше олиш мумкинмас, ахир уни қайта ишлаш йўли

новатида ҳамда полиграфия корхоналарида қимматли хомаше сифатида ишлатиларкан. Шунингдек, жуда қазени тайёрлашнинг йўл-йўриқлари хусусида ҳам батафсил маълумот берилганди. Дастлаб Бектез ака ана шу маълумотларга таянган ҳолда сўт чикиндиларини ибтидоий усулда курипти майдонлагач, таъриб тарикасида техник казени олишга уриниб қўрди. Бу мутахассислар текширувидан муваффақиятлик ўтди. Натижада илк казени аввал Тошкентга, сўнг Москва, Челябинск, Қозғоғистон ва Озарбайжон республикаларидаги бир қатор санаот корхоналарига жўнатилди.

Хуллас, Шомоҳулум кишлоқидеги Бектез ака бошлиқ кичик корхонанинг дав қабул қилиб олиндиган сўт маҳсулотлари Урганч сўт заво-дига пешима пеш жўнатилдиган бўлди. Бироқ маълум вақт ўтган, мазкур корхона маълумоти Хи-ва тумани аҳолисини маҳсулотлар билан таъминлай олмаслигини ошқачисига таъ олди. Эвазига эса ортиқча усқуналардан бир нечасини Хива сўт қабул қилиш пунктига берадиган бўлди. Шу тарихда Хива сўтти қабул қилиш пункти қошида уни қайта ишлайдиган мушажжиза цех бар-торти этилди. Ушбу кичик корхона кўска давр ичида туман бодирингига мўважиза даромад келти-ра бошлади. Бироқ сўтти қайта ишлаш жараёнида ҳосил бўлявган чикиндиларнинг труба тикин-ларига тўп-лашиб қолявганлиги цехда меҳнат қилаётганларни ан-

яни 1975 йилга қадар жами 333 тоннага 725 кг «қўлобла» казени тайёрлашга эришдилар. Ундан жамоа 443 миң 351 сўм фойда кўрди. Бундан ташқари, 1975 йилнинг ўзида давлатга яна 22 тоннага 725 килограмм таъник казени сотиб, 37 миң 496 сўм қўшима даромад олди. Биринчи ана шу чикинди-дан сўт топши-рувчи қолқозлар 80 миң 900 сўм фойдани қўлга киритди. Шу йили туман раҳбарияти ушбу кичик корхонани Урганч-Хива магистрал йўлининг че-тига қўчиришга қарор қилди. Орадан икки йил ўтган, бөлги-

ланган мўзғида аввалгидек 6-7 тонна эмас, балки кўнига 15 тоннадан зиёд сўтти қайта ишлаш қувватига эга бўлган корхона ишга туширилди. Бироқ казени қарам ибтидоий усулда тайёрларди.

Шу йили унинг ҳаётида яна бир унутилмас воқеа юз берди. Бектез Ибодуллаев хизмат ва-жидан Беларусь Республикасининг Брест шаҳрида бўлди. У бир қанча казени ишлаб чиқарувчи корхоналар иши билан яқиндан танишаркан, айниқса, Бектез акани Драгонск сўт заводидаги казени тайёрлаш механизми харафата солди. Унда бошқа корхоналардагидек, сўт чикиндилари ваннада эмас, балки махсус цистерналарда тезлик билан чи-ририлгач, қопиланги курилли-моқда. Барча ишлар дастгоҳлар зиммасида. Ҳатто казени солинган қозғо халтачага қўриш ози ҳам махсус усқуналарда тики-ляпти. Бектез ака мана шундай усқуналарни анчадан бўён орзу қиларди-э. У чидаб туролмади. Қўлай пайтда фойдаланиб, Гу-була ва сўт санаоти вазирлиқдан келган вакилларга бор гапни тўкич солиди. Улар бундай автоматлаштирилган усқуналарни қер-дан топиш, қандай қилиб ўрна-тиш тўғрисида батафсил маълумот бергач, бунинг учун қандай ердан эзрур бўлса, аймақликларини айтишди.

У Беларусь сафаридан қайт-ган, тўғри Тошкентдаги «Кон-структор» илмий-ишлаб чиқариш фирмасининг раҳбариятига қа-воним ишлаб чиқариш учун эзрур бўлган дастгоҳлар тайёрлаб бери-ш юзасидан буюртма берди. Кўп ўтмай, сўт заводида янги ка-зени ишлаб чиқариш цехи ишга туширилди.

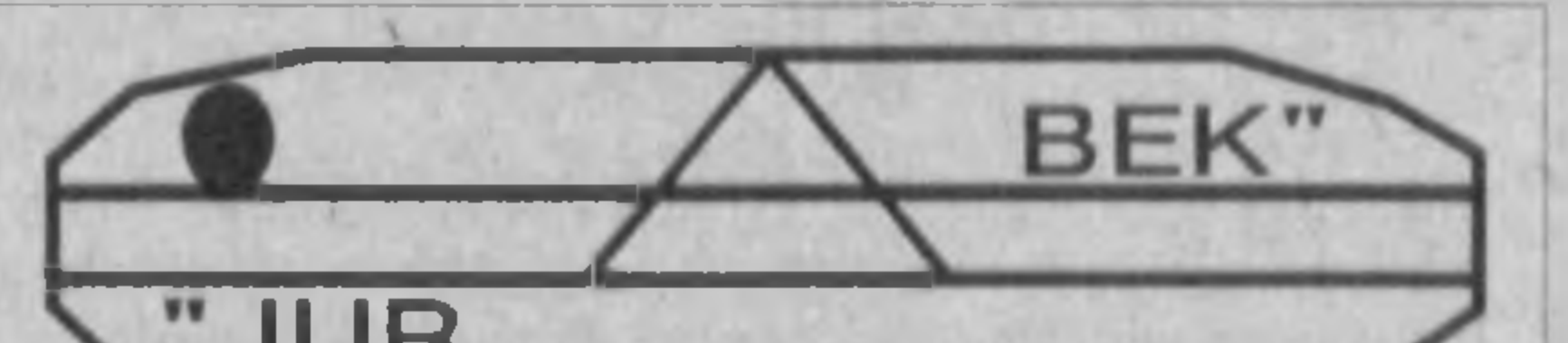
1989 йилга қелиб, корхона жа-мовиси тўлик ижара усқунига ўтди. Мулкчиликнинг бу шакли даст-лабки пайтларданқо, ўз самара-сини бера бошлади. Махсулот ишлаб чиқариш ҳажми икки ба-риварга ўсди. Қўшима даромад, соф фойда ошди. Бу эса ўз на-вабиде ишчиларни иқтимоий бе-риварга олиб келди. Шунинг билан ташкил этиш имкониятини бер-ди. Жумладан, қатик ивтиш ва уни ишлашга қолайлиқ линия-сини ишга туширишга эришилди. 1992 йили вилоят агросаноат уюшмаси раҳбариятининг бевоси-та ердами билан корхонада пишлоқ тайёрлаш усқунаси,

қаймоқ, сметаналари биратўла полиэтилен қутчаларга қадок-лайдиган автоматик линия, сар-иёғи механик усқуда ишлаб чиқариш ва уни қадоклаш линия-лари ва соатига 5 тонна сўтти қайта ишлаш қувватига эга бўл-ган «АФ-2-9-15» русумидаги ус-қуналарнинг ўрнатилиши ҳамда мушаймоқ цехларининг ишга ту-ширилиши корхона ишида жи-дий бўрилиш асади. Натижада жамоа тўлик чикитиш ишлаш им-кониятига эга бўлди. Махсулот-лар турри ҳам 17 тадан ошиб кет-ди.

1992 йили ушбу корхона ви-лоятда биринчилардан бўлиб ё-пиқ турди. 1994 йилнинг ноя-беридан эса очик турдаги акци-онерлик жамиятига айланди. Яқинда корхонанинг 50 кишидан иборат жамоасига ўтган ярим йил учун 56 миң сўмлик дивен-дент берилди. Уларнинг ўртача ойлик маошлари ҳам 1500 сўмга етказилди. Чунки корхона жамоа-си шу йилнинг олти ойи мо-байнида 22 тонна таъник ва озик-овқат санаоти казени ишлаб чи-қариб, 2 миллион 200 миң сўм даромад олди. Қолган 16 хилда-ги маҳсулотлар туридан ҳам 350 миң фойда қўрилди. Энг мухи-ми эса, корхонада тайёрланяв-ган казенига буюртма бериуви-лар сони тобора ортиб бора-пти. Ҳаттоки, швейцариялик бир гуруҳ ишбилармонлар вқнда корхонада бўлиб, 30 тонна ка-зенига буюртма беришди. Бун-дан икки ой аввал эса Герма-нияда 20 тонна казени жўнати-лган эди.

Айни пайтда мазкур корхона-нинг тўрта дўноа аҳолига хиз-мат кўрсатмоқда. Ишчилар ушбу дўнолардаги сўт ва сўт маҳсу-лотларини арзон нарҳларда хат-таш қилиш имконига эга. Бундан ташқари, уларга тушлик оварт-хам бешуш. Шу ерда ишлаб на-фақатга чиқарилган эса йилда бир маротаба ердан пули бери-б боришмоқда. Корхонанинг ерда-ми қўшма ишга қўриш ва пар-рацдаларини боқиланганлиги ҳамда иссиқхоналарда эса ёзи-киши тури хил қўкат помидор ва бодирингларнинг узилмаслиги шу ерда меҳнат қилатганлар дастурхонининг янгда тўкин-со-чи бўлишига имконият яратмоқ-да.

Баҳолиер ОСТОНАҚУЛОВ, «Халқ сўзи» мухбири.

«ЖУРАБЕК» ХУСУСИЙ ДОРИХОНАСИ ЧОРЛАЙДИ!

Бугунги кунда аҳолининг дори-дармонларга бўлган эҳтиёжини қондириш мақсадида «Журабек» хусусий дориҳонаси жаҳондаги қўллаб-қўллаб фармацевтика санаоти корхоналари, фирмалари билан ҳамкорликда иш олиб бормоқда. Жумладан, Англиянинг «Стерлинг Хелс» фирмасидан харид қилинган огрик қолдирувчи ва иситма туширувчи «Панадол» дориҳонаси сақкиздан ортиқ тури чакалқоддан тортиб то кекса беморларга даволашда баёбахо малҳам бўлмоқда.

Дори-дармонлар танқис бўлиб турган бугунги кунда Сиз учун фақат «Журабек» хусусий дориҳонасини дунёнинг исталган бурчагидан дардинизга малҳам бўладиган зарур дори-дармонларни топиб, арзон нарҳларда етказиб бера олади!

Тўлов усули - турлича. ДОРИХОНАМИЗ ХИЗМАТИДАН ФОЙДАЛАНИНИ! Манзилимиз: Тошкент шаҳри, Чилонзор тумани, «Бешёғоч» майдони, Олмазор кўчаси, 165-уй. Телефон: 45-60-40, факс: 45-41-46.

